

УДК 908 (477.83) (082)

Г-19

Рекомендовано до друку науковою радою
Центру східноєвропейських наукових студій
(протокол № 3 від 30 серпня 2025 р.).

Рецензенти:

Ігор Соляр – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;

Ігор Смуток – доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Г-19 Галів М. Д. Історія села Літиня. Книга 1: від найдавніших часів до кінця XVIII ст. Дрогобич: Посвіт, 2025. 374 с.

ISBN 978-617-8736-08-8

У книзі розкрито історію села Літиня на Дрогобищині від найдавніших часів до кінця XVIII ст., передовсім окреслено топоніміку та топографію поселення, встановлено першу писемну згадку про Літиню в історичних джерелах, охарактеризовано економічне становище селян, з'ясовано особливості функціонування сільської громади, проаналізовано соціальний спектр населення села, зроблено спробу висвітлити повсякденне життя мешканців Літині.

Призначена для науковців-істориків, студентів, краєзнавців, усіх тих, хто цікавиться питаннями історії Дрогобицького краю.

УДК 908 (477.83) (082)

ISBN 978-617-8736-08-8

© Галів М. Д., 2025
© Посвіт, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

5

Розділ 1. ДОПИСЕМНИЙ ПЕРІОД ІСТОРІЇ ЛІТИНІ

12

Розділ 2. НОМІНАЦІЙНО-ЛОКАЛЬНІ АСПЕКТИ

18

2.1. Назва села

18

2.2. Топографія і мікротопоніміка Літині

19

Розділ 3. ПЕРША ПИСЬМОВА ЗГАДКА

25

Розділ 4. ПРАВОВА (МАЙНОВА) ТА АДМІНІСТРАТИВНА НАЛЕЖНІСТЬ СЕЛА

40

Розділ 5. ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ЛІТИНІ

52

5.1. Зовнішні впливи на економічний розвиток села

52

5.2. Сільська господарка: землеробство, тваринництво, ремесло, торгівля

67

Розділ 6. ЛІТИНСЬКА ГРОМАДА

97

6.1. Громадський уряд

100

6.2. Повинності і привілеї громади

109

6.3. Громадські та індивідуальні борги

134

6.4. Боротьба громади за землі:

148

6.4.1. За землі Добрівлянського фільварку

148

6.4.2. За летнянську ріллю і сіножаті

149

6.4.3. За пасовище Загатне

150

6.4.4. За ролівсько-боярські болота

165

6.5. Громада проти солтисів і мельників

171

Розділ 7. ЦЕРКВА СВ. ПАРАСКЕВИ

206

Розділ 8. СОЦІАЛЬНИЙ СПЕКТР НАСЕЛЕННЯ

216

8.1. Літинська шляхта

216

8.2. Кметі, загородники, комірники, халупники

247

8.3. Тивуни

254

8.4. Війти і війтівство

256

8.5. Священники, дяки, поповичі. Попівство

258

8.6. Корчмарі і корчма

278

8.7. Мельники і млини

290

8.8. Вибранці-солтиси

301

Розділ 9. ПОВСЯКДЕННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОНФЛІКТІВ

- 9.1. Нічний "гвалт" 1709 р. 309
- 9.2. Непастирські діяння душпастирів 309
- 9.3. Конфлікти між родичами за землю 315
- 9.4. Кримінальний випадок 1764 р. 321
- 9.5. Суперечки за спадщину 324
- 9.6. Дві суперечки за пастієник і покіс 330

ПІСЛЯМОВА

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

309

309

315

321

324

330

331

333

337

357

ПЕРЕДМОВА

Минувшина будь-якого поселення – села, селища, містечка, міста – як і минуле більших локальних топонімів (країв, регіонів, країн) та спільнот (від соціальних верств і груп до народів і націй) є майже невичерпним полем для історичних досліджень. Таке твердження може видатися дискусійним, ба навіть сумнівним, оскільки село чи місто видаються незрівнянно меншим світом, навіть мікросвітом, порівняно з більш широкими і залюднішими ареалами ойкумени. Подібна думка здається переконливою, якщо брати до уваги лише просторові виміри і кількісні показники населення.

Проте найчастіше минуле не вимірюється геометрично-просторовими чи демографічно-статистичними мірками. Воно сповнене людського духу і дій, масштабність яких сягає всесвітніх величин без огляду на локалістичні обмеження науково-дослідницького поля. Саме безмежність людського у чотиривимірній реальності (часі і тривимірному просторі) дає усе нову й нову, а відтак невичерпну поживу для дослідження. Можливо, такі міркування читач потрактує як недоречну "метафізику" й поверне нас "на землю" вказівкою на обмеженість історичних джерел для вивчення власне малих спільнот, поселень – сіл і міст.

Звісно, і кількісно, й інформативно, джерела, які стосуються поселень, поступаються комплексу джерел, що "причетні" до регіонів та країн. Навіть більше – перші є складовою частиною другого. Але при цьому не слід забувати про герменевтику історичного джерела й майже безмежні можливості інтерпретації його змісту. Семантичні обрії джерела, передовсім текстового документа, доволі часто є безкрайними (хоча не виключена подекуди їхня обмеженість й можливість смислових ілюзій – міфів). У цьому аспекті джерела до історії поселення перебувають на тому ж ціннісному рівні, що й джерела до історії краю чи країни.

Враховуючи практичні механізми дослідження, наголосимо, що семантична, інтерпретативна перспектива "локальних" джерел часто буває більш широкою, ніж тих документів, які використовує історик при дослідженні минувшини регіону чи країни, цивілізації тощо. Бо ж у останньому випадку через потребу синтезу дослідник вимушений оминати, або узагалі не зважати на семантичну глибину й інтерпретативну ширину значної когорти джерел. Зважаючи на це, ми трактуємо історичне дослідження "малих світів", зокрема й невеликих поселень, цілком рівнозначними дослідженню більш масштабних ареалів, спільнот і процесів.

Надавши таким чином певної "ваги" нашому дослідженню, зауважимо, що вибір його об'єкта зумовлений, звісно ж, "генетично-культурним" чинником – автор народився і виріс у селі Літин на Дрогобиччині. Тож ця книга є певним результатом історич-

ної саморефлексії автора, котрий, прагнучи пізнати своє коріння, звернувся до минувшини рідного села.

Відтак метою дослідження стало вивчення минулого Літині і формування на цій основі зариску історії села від найдавніших часів до сучасності. З практичних міркувань ми вимушені поділити наш наратив на два томи: хронологічні рамки першого визначаємо від найдавніших часів до кінця XVIII ст., другого – кінцем XVIII – початком XXI ст.

Вказівка хронологічних рамок першого тому потребує додаткових пояснень щодо верхньої часової межі. Наголосимо, що ми не привизували виклад матеріалу винятково до 1772 року – часу входження території Руського воєводства Речі Посполитої до складу Австрійської імперії. Подекуди ми виходили за ці рамки, складаючи джерелами австрійського часу (наприклад, Йосифіно-картська метрика). Звісно, кінець XVIII ст. можна сміливо трактувати як завершення цілої епохи в житті нашого краю і його поселень, й не лише через геополітичні зміни (поділи Речі Посполитої), але й культурну трансформацію життєвого укладу місцевої населення, пов'язану з переходом до секулярного суспільства, зародженням масової початкової освіти, початком формування модерних націй. Безумовно, на рівні окремого поселення тяглість середньовічних, ранньомодерних традицій пом'якшувалася, а інколи робила вплив нової австрійської доби незначним, малопомітним для одного покоління мешканців. Проте саме ця тяглість й дала нам підстави не обмежуватися штучно лише 1772 роком й вдатися до джерел навіть середини XIX ст.

Характеризуючи методологічні засади дослідження, підкреслимо його склептичність, пов'язану з використанням різних наративних тактик і стратегій. Спершись на власні світогляд, знання і ціннісні позиції, ми використовуємо тут і позитивістські, і неоромантичні, подекуди й постмодерністські підходи. З погляду конструювання тексту що працю можна назвати поєднанням деяких елементів "історії ножиць і клею" з власне "історією науковою" (за Р. Колінгудом). Нерідко джерельний матеріал визначає авторську репрезентацію матеріалу й "веде автора" (що частково помітно зі структури книги). Проте найчастіше трапляється протилежне – задля відповідей на певні поставлені автором проблемні запитання, здійснюється відповідний пошук, підбір, аналіз, інтерпретація джерельної інформації.

З огляду на локально-історичний характер праці визначальним при конструюванні історичного знання у межах нашої праці є ідеографічний підхід (за О. Лаппо-Данилевським). Беремо до уваги конкретну історичну дійсність, репрезентовану індивідуальними, неповторними складовими минулого певного локусу – фактами, подіями і діями, проявами. Саме конкретна історична дійсність є для нас об'єктом пізнання, а не засобом для побудови

нових чи підтвердження існуючих історичних узагальнень – законів, закономірностей, тенденцій, типів тощо. Звісно, ми не відмовляємося від узагальнень (номологізації, типологізації), але здійснення цих процедур є для нас деривативом – побічною справою, котру не завжди вважаємо обов'язковою з огляду на абстрактність (метафізичність) номотетичних конструкцій, відірваність їх від реального життя.

У роботі немає винятково лінійно-діахронічної композиції. Розгорнуто тут часову перспективу скоріше можна охарактеризувати як синхронно-діахронічну.

Найчастіше автор послуговується загальнонауковими методами на зразок аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння, узагальнення, та спеціально-історичними: історично-генетичним, історично-порівняльним, історично-статистичним, історично-ретроспективним. Серед засобів обґрунтування здебільшого вживається теоретична (дедуктивна, системна, частково методологічна) та емпірична (за допомогою прикладу, ілюстрації, взірця) аргументація. Не дурачимося й контекстуальною аргументацією, що проявляється в апеляції до авторитету (щоправда, епістемного), інтуїції, здорового глузду тощо.

Навряд чи наше дослідження заслуговує винятково мікроісторичного статусу. Вважаємо, що не слід історично-краснавчу (локально-історичну) працю автоматично вважати мікроісторичною. Безумовно, у ній є мікроісторична складова, репрезентована описом діяльності як окремих осіб, так і соціальних груп й громадських інститутів. До мікроісторії навізуються й наша спроба окреслити повсякденне життя мешканців Літині крізь призму конфліктів, зафіксованих у судових актах. Загалом же, пропоновану роботу трактуємо як історично-краєзнавчу з домішками мікроісторичних нарисів.

Характеризуючи історіографічну канву нашого дослідження, зосередимося переважно на літературі, яка відповідає хронологічним рамкам першого тому. При цьому оминемо ясну літературу, присвячену поселенням Руського воєводства загалом й Перемишльської землі зокрема. Зауважимо, що для нас певну науково-орієнтаційну вагу мали історико-краєзнавчі монографії В. Артимовича, В. Добрянського, М. Зубрицького, Н. Козар, В. Комарницького, Б. Ковтала, Р. Сколоздри і В. Яцишина, В. Лаби, З. Матискевича, М. Савчина, Р. Тарнавського, В. Ханаса, В. Черевка, Р. Щура, К. Слюсарка, а також авторського колективу дрогобицьких учених про села Східниця, Нижні Гаї¹.

¹ Артимович В. Велика Білина і довкілля. Львів: Євровіт, 2003. 216 с.; Біликівський Т. Нариси історії села Попелі. Дрогобич: Посвіт, 2021. 248 с.; Добрянський Б. Уніятичі: до 620-річчя першої письмової згадки про село та 75-річчя храму Пресвятої Богородиці. Дрогобич: Коло, 2013. 94 с.; Зубрицький М. Село Мшанець Старосамбірського повіта.

Проте окреслення історіографії історії Літині слід розпочати згадкою про статтю польського краєзнавця А. Дзедіцького у відомому "Словнику географічному Королівства Польського..." (1884 р.)². Там уперше було коротко окреслено історію Літині, згадано основні джерела (зокрема, ревізію Самбірської економії 1686 р.). Продовженням словниково-енциклопедичної традиції у контексті вивчення історії села стали україно- та російськомовне видання "Історії міст і сіл Української РСР. Львівська область"³ та книга-альбом дрогобичських краєзнавців "Дрогобиччина: свідки епох"⁴.

Протягом усього ХХ ст. з'являються історичні праці, де у різних контекстах згадано Літиню. Це першодовсім публікації польських істориків А. Яблоновського, В. Лозінського, А. Виростека, М. Горна, А. Гліви⁵. Перші три автори згадували Літиню у річниц

окреслення генеалогії, діянь та маєтностей шляхетського роду Літинських, наступні – характеризуючи наслідки татарських нападів на Перемишльську землю.

Серед українських істориків, що займалися дослідженням літологічно окресленої проблематики, й неодноразово згадували у своїх наративах Літиню, були В. Інкін та В. Пірко⁶. Працюючи з архівними джерелами пізньосередньовічного та ранньомодерного часу, вони нерідко індуктивним шляхом підтверджували свої висновки, наводячи фактологічну інформацію, яка стосувалася переважно соціально-економічного становища сіл Перемишльської землі, зокрема Дрогобиччини та Самбірщини. Короткі відомості про Літиню та її присілок Груд подали діаспорні автори І. Скочилас та Ю. Середяк у першому томі "Дрогобиччини – земля Івана Франка"⁷. Серед сучасних істориків, у працях яких коротко зачеплено історію Літині, слід назвати російського історика С. Пашина та українського вченого з Дрогобича І. Смутка. Ці автори, зокрема, опублікували короткі довідки про перших представників роду Літинських⁸. У 2021 р. побачив світ п'ятий том родоводів руської шляхти Перемишльської землі, котрі видає

Czerwona. Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1964. 233 s.; Gliwa A. Najazd tatarski na ziemię Przemyślską w 1624 r. // Rocznik Przemyski. 2005. T. XII: Historia wojskowości. Z. 1. S. 27-80; Tenże. Zimowy najazd tatarów krymskich na Rzeczpospolitą w 1626 r. i jego skutki na terenie ziemi Przemyskiej // Rocznik Przemyski. 2006. T. XIII: Historia wojskowości. Z. 1. S. 3-58; Tenże. Jesienny najazd tatarów krymskich i budżackich na Rzeczpospolitą w 1629 r. i jego skutki na terenie ziemi Przemyskiej // Rocznik Przemyski. 2007. T. XIII: Historia wojskowości. Z. 1. S. 105-155; Tenże. Najazd tatarsko-kozacki na Ruś Czerwoną w 1648 r. Straty materialne i demograficzne na terenie ziemi Przemyskiej // Rocznik Przemyski. 2009. T. XIV: Historia wojskowości. Z. 1. S. 3-120; Tenże. Najazd szwedzki na Ruś Czerwoną w 1656 r. Zniszczenia i straty materialne na obszarze ziemi Przemyskiej // Rocznik Przemyski. 2011. T. XVII. Z. 1. Historia wojskowości. S. 3-39; Tenże. Działalność militarne na obszarze Ruś Czerwonej podczas inwazji wojsk siedmiogrodzko-kozackich w 1657 r. Zniszczenia i straty materialne na terenie ziemi Przemyskiej // Rocznik Przemyski. 2010. T. XVI. Z. 1. Historia wojskowości. S. 3-93; Tenże. Starostwo Drohobyckie w XVII wieku. Potencjał gospodarczy i demograficzny w świetle źródeł skarbowych // Дрогобичський краєзнавчий збірник. 2011. Вип. XIV-XV. С. 159-175; Tenże. Najazd tatarski na ziemię Przemyślską podczas wojny polsko-tureckiej w 1672 r. // Rocznik Przemyski. 2003. T. XXXIX. Z. 4. Historia. S. 37-64.
⁶ Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях: історичні нариси / Упорядкування та наукова редакція Миколи Крикуна. Львів, 2004. 420 с.; Пірко В.О. Галицьке село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. (історико-економічний нарис за матеріалами Перемишльської землі). Донецьк, 2006. – 192 с.
⁷ Скочилас І., Середяк Ю. Літиня і Груд Літинський // Дрогобиччина – земля Івана Франка. Т. 1. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1973. С. 293-294.
⁸ Пашин С. Дрогобичська шляхта (XV – початок XVI ст.) // Дрогобичський краєзнавчий збірник. 2011. Вип. XIV-XV. С. 435-446; Смуток І., Смуток Л. Шляхта Дрогобиччини: перші документальні згадки XIV – XVII ст. // Літопис Бойківщини. 2013. Ч. 2/85(96). С. 80-86.

- Матеріали до історії галицького села // Записки НТШ. Львів, 1906. Т. LXX. Кн. II. С. 114-167, Т. LXXI. Кн. III. С. 96-133, Т. LXXIV. Кн. VI. С. 93-128, 1907. Т. LXXVII. Кн. III. С. 114-170 (перевидання: Зубрицький М. Зібрані твори і матеріали у трьох томах. Т. 1: Наукові праці. Львів: Літопис. С. 292-447); Ковтало Б., Сколоздра Р., Яцишин С. Рудники. Історико-краєзнавчий нарис. Львів, 2005. 330 с.; Козар Н. Летня, благословенна Богом. Дрогобич: Посвіт, 2021. 368 с.; Коморницький В. Комарники – село на Руському півні / вид. 2-е, доп. Львів: "Камула", 2007. 456 с.; Лоба В. Історія села Грушів від найдавніших часів до 1939 року. Львів, 2008. 100 с.; Матисякевич З. Синевідське Вишне. Історія селища від найдавніших часів і до наших днів. Львів: Літопис, 1998. 240 с.; Саєвич М.С. Село у витоках Дністра (с. Вовче Турківського району Львівської області): історико-етнографічний нарис. Дрогобич: Вимір, 2008. 98 с.; Тарнавський Р. Мразниця: історико-краєзнавчий нарис. – 2-е вид., доп. і переробл. Львів: Кобзар, 2008. 166 с.; Ханас В. Село Гаї Верхній крізь призму століть (короткий нарис історії та культури населеного пункту від найдавніших часів до 50-х рр. ХХ ст.). Дрогобич: Коло, 2009. 80 с.; Черевко В. Історія села Бабина Самбірського району. Дрогобич: Коло, 2013. 344 с.; Щур Р. Підгородці: сторінки історії. Львів: Літопис, 2000. 238 с.; Ślusarek K. Bilina Wielka. Kraków: Tow. Wyd. "Historia Iagellonica", 2010. 126 s.; Нариси з історії Східниці / Наук. ред. Л. Тимошенко. Дрогобич: Коло, 2013. 404 с.; Нариси історії села Нижні Гаї на Дрогобиччині / Наук. ред. В. Ільницький, М. Галія. Дрогобич: "Посвіт", 2023. 540 с.
² Li. Dz. (Ludwik Dziedziński). Litynia // Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. T. V. Warszawa: Nakł. W. Walewskiego, 1884. S. 354-355.
³ Літиня // Історія міст і сіл Української РСР. Львівська область. К.: Гол. ред. УРЕ, 1968. С. 319; Лєтиня // История городов и сел Украинской ССР. Львовская область. К.: Ин-т истории АН УССР, 1978. С. 297.
⁴ Літиня // Пастух Р., Сов'як П., Шимко І. Дрогобиччина: свідки епох. Енциклопедична книга-альбом. Дрогобич: Коло, 2012. Кн. 1. С. 250-253.
⁵ Źródła dziejowe. Warszawa, 1902. T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 2: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. 491 + 33 s.; Łoziński W. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / w oprac. J. Tazbira. Warszawa, 2005. 764 s.; Wyrostek L. Ród Drogów-Sasów na Węgrzech i Rusi Halickiej // Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. – R. 1931/32. T. IX. Kraków: Nakł. Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, 1932. 191 s.; Horn M. Skutki ekonomiczne najazdów tatarskich z lat 1605 – 1633 na Ruś

І. Смуток. У книзі на основі аналізу історичних джерел представлено генеалогію Літинських⁹.

Працюючи над тематикою цього дослідження, ми також час від часу публікували їх результати у формі статей в різних наукових виданнях. З огляду на це, сформовано, мабуть, найбільш масовий історіографічний "кошик" праць про Літиню¹⁰.

Завершуючи вступну частину, зауважимо, що пропонований наратив – це результат семирічної праці (щоправда, з багатомісячними, інколи навіть річними перервами). Розуміємо недовіршеність цієї роботи і водночас усвідомлюємо її наративні перспективи, які з погляду науково-історичної та літературної презентації

⁹ Смуток І. Руська шляхта Перемишльської землі (XIV – XVIII ст.). Родоводи. Том. 5. Львів: Простір-М, 2021. С. 61-104.

¹⁰ Тут подаємо лише ті праці, які стосуються пізньосередньовічного та ранньомодерного часу: Галів М. До питання першої писемної згадки про село Літиня // Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2009. Вип. XIII. С. 45-52; Його ж. [рецензія] Лаба В. Історія села Грушів від найдавніших часів до 1939 року. Львів, 2008. 100 с. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2009. Вип. XIII. С. 45-52; Його ж. Село Літиня у XV – XVIII ст.: соціально-економічні аспекти // Старожитності Дрогобищини. 2010. № 3-4. С. 23-26; Його ж. "Боронячи свої вольності": два епізоди з історії боротьби мешканців сіл Літиня і Грушів за збереження своїх привілеїв (1627–1634 рр.) // Літопис Бойківщини. 2011. Ч. 2/81(92). С. 75-82; Його ж. Соціальний спектр королівських сіл Самбірського Підгір'я у XV – XVIII ст. (на прикладі села Літиня) // Краєзнавство: науковий журнал. 2012. № 2 (79). С. 47-59; Його ж. Правова (майнова) та адміністративна належність села Літиня на Дрогобищині у XV – XVIII ст. // Актуальні питання гуманітарних наук. 2013. Вип. 4. С. 12-20; Його ж. (співавтор – Т. Батюк). Акт надання німецького права селам Грушів і Літиня на Дрогобищині (24 червня 1531 р.) // Актуальні питання гуманітарних наук. 2013. Вип. 6. С. 13-22; Його ж. Громадські та персональні борги в селі Літиня Самбірської економії (XVIII ст.) // Український історичний збірник: Наукове видання Інституту історії України НАН України. Київ, 2013. Вип. 16. С. 68-80; Його ж. Попівство в селі Літиня на Дрогобищині (XVI – XVIII ст.): соціально-економічна характеристика // Історія релігій в Україні: науковий вісник. Львів: Логос, 2014. Кн. 1. С. 130-140; Його ж. Корчмарство в селі Літиня на Дрогобищині (XVI – XVIII ст.) // Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2014. Вип. XVII. С. 114-125; Його ж. (співавтор – Л. Смуток). Дрогобицький повіт за поборовим реєстром Перемишльської і Сяноцької земель 1507 р. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2014. Вип. XVII. С. 441-451; Його ж. Королівський привілей на попівство села Літиня 1670 р. // Актуальні питання гуманітарних наук. 2014. Вип. 10. С. 9-16; Його ж. Вибранці-солтиси у селі Літиня на Дрогобищині (XVII – XVIII ст.) // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 12. С. 15-21; Його ж. Літинські герба Сас у XV – середині XVI ст. // Генеалогічні записки. 2015. Вип. XIII (нової серії VII). С. 10-23; Його ж. Мікросоціальна група мельників у селі Літиня на Дрогобищині (XVI – XVIII ст.) // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 14. С. 18-27; Його ж. Злочин і кара: кримінальний випадок у селі Літині на Дрогобищині в 1764 році // Літопис Бойківщини. 2015. Ч. 2/89(100). С. 43-49; Його ж. Судова справа літинянських "солтисів аїлас мельників" (1737 – 1744 роки) // Записки Наукового Товариства імені Шевченка. 2015. Т. CCLXVIII: Праці комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 311-339.

дослідження слід було б використати – доопрацювати, завершити, удосконалити, виправити, дописати (і частково переписати) працю. Однак ми зупиняємося саме на цій лінії – і робимо це не через лінощі, а через прагнення "відпустити" тему, "звільнитися" від неї (за Р. Колінгвудом), що конче необхідно для подальшого розвитку науковця й праці над наступними дослідницькими проектами.

Відтак хочемо висловити особливу подяку усім, хто сприяв нашим дослідженням на різних етапах їх проведення. Передовсім дякуємо доктору історичних наук, професору **Ігореві Івановичу Смутку** за допомогу у збиранні архівних матеріалів і перекладі латиномовних текстів. Без нього більшість із них залишилася б для нас "німими" й "мовчазними" свідками минулого.

Дрогобич, 2015-2025